

ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK

ROZENSTRAAT 29

TE DIDAM

GEMEENTE MONTFERLAND

Project: MON.C5S.ARC
Rapportnummer: 09055477
Status: Conceptrapportage
Datum: 7 juli 2009
Opdrachtgever: Becedo Vastgoedgroep bv
Postbus 71
7000 AB Doetinchem
Tel. 0316 - 229111
Fax 0316 - 229030
Contactpersoon: Dhr. G. ten Have

Uitvoerder: Econsultancy bv
Havenstraat 124
7005 AG Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Fax 0314 - 365177
Mail Doetinchem@Econsultancy.nl
Opsteller: Ir. E.M. ten Broeke
Paraaf:
Kwaliteitscontroleur: Drs. M. Stiekema

COLOFON

Archeologisch bureauonderzoek
Rozenstraat 29 te Didam in de gemeente Montferland

Auteur: Ir. E.M. ten Broeke

In opdracht van: Becedo Vastgoedgroep bv

© Econsultancy bv, Doetinchem, 7 juli 2009

Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Administratieve gegevens onderzoeksgebied

Projectcode en nummer	09055477 MON.C5S.ARC
Toponiem	Rozenstraat 29
Opdrachtgever	Becedo Vastgoedgroep bv
Gemeente	Montferland
Plaats	Didam
Kadastrale gegevens	Gemeente Didam, sectie L, nummers 1388 (ged.), 672, 671, 670 en 416
Kaartblad	40 E (1:25.000)
Coördinaten	206.448 / 439.570 206.489 / 439.568 206.481 / 439.171 206.437 / 439.173
Bevoegde overheid	Gemeente Montferland, mevrouw ing. A.M. Zonneveld
Deskundige namens de bevoegde overheid	De heer M. Kocken, regionaal archeoloog Regio Achterhoek
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code)	35.939
Beheer en plaats documentatie	Econsultancy, Doetinchem
Uitvoerders	Econsultancy, Ir. E.M. ten Broeke en drs. M Stiekema
Datum	7 juli 2009

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	DOELSTELLING EN METHODIEK	1
2.1	Onderzoeksvragen	1
2.2	Methoden	1
3.	RESULTATEN	2
3.1	Afbakening van het plangebied	2
3.2	Beschrijving van het huidige gebruik	2
3.3	Beschrijving van het historische gebruik	3
3.4	Aardwetenschappelijke gegevens	4
3.5	Archeologische waarden	6
3.6	Gespecificeerde archeologische verwachting	9
4.	CONCLUSIES	10
5.	ADVIES	11
	LITERATUUR	12

BIJLAGE 1: Archeologische en geologische perioden

BIJLAGE 2a: Huidige inrichting plangebied

BIJLAGE 2b: Toekomstige inrichting plangebied

LIJST VAN AFBEELDINGEN

- Afb. 1 - Locatie van het plangebied
- Afb. 2 - Detailkaart van het plangebied
- Afb. 3 - Situering van het plangebied binnen de kadastrale kaart uit 1822
- Afb. 4 - Situering van het plangebied binnen de Militaire topografische kaart uit 1902 (Bonneblad)
- Afb. 5 - Situering van het plangebied binnen de Militaire topografische kaart uit 1931 (Bonneblad)
- Afb. 6 - Situering van het plangebied binnen de Topografische kaart uit 1977
- Afb. 7 - Situering van het plangebied binnen de Geomorfologische kaart van Nederland (1:50.000)
- Afb. 8 - Kaart van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- Afb. 9 - Situering van het plangebied binnen de Bodemkaart van Nederland (1:50.000)
- Afb. 10 - Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
- Afb. 11 - Situering van het plangebied binnen de archeologische beleidsadvieskaart gemeente Montferland

LIJST VAN TABELLEN

- Tabel I. - Geraadpleegd historisch kaartmateriaal
- Tabel II. - Aardwetenschappelijke gegevens plangebied
- Tabel III. - Archeologische (indicatieve) waarden

1. INLEIDING

Econsultancy heeft in opdracht van Becedo Vastgoedgroep bv een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied gelegen aan de Rozenstraat 29 te Didam in de gemeente Montferland.

Het plangebied is bebouwd met een winkelcentrum met daarin een supermarkt, een drankhandel, een dierenarts, een cafetaria annex café en een speeltuin. De opdrachtgever is voornemens het winkelcentrum intern te verbouwen/uit te breiden en het buitenterrein te herstructureren. Het archeologisch onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2. DOELSTELLING EN METHODIEK

2.1 Onderzoeksvragen

Het doel van het bureauonderzoek is om inzicht te verkrijgen in de specifieke archeologische waarden van het plangebied. Hierbij wordt de beschikbare informatie op het vlak van historische geografie, cultuurhistorie, geologie en archeologie bestudeerd. Op basis van deze informatie wordt een gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied opgesteld. Op basis van deze gespecificeerde verwachting wordt een advies gegeven welk is afgestemd op de verwachte bodemverstoring.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Wat is er bekend over bodemverstorende ingrepen binnen het plangebied uit het verleden? Is er bijvoorbeeld informatie bekend over vroegere ontgroningen, bodemsaneringen, egalisaties, diepploegen of landinrichting?
- Ligt het plangebied binnen een landschappelijke eenheid, welke vanuit archeologisch oogpunt een specifieke aandachtslocatie kan betreffen (zoals een relatief hoge dekzandkop of -rug, nabij een veengebied, een beekdal)?
- Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied en wat is naar verwachting de locatie, omvang, aard, kwaliteit, datering en de landschappelijke context van (eventueel aanwezige) archeologische waarden?
- Welke vorm van vervolgonderzoek is noodzakelijk om de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting aan te vullen en te toetsen?

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 6 en 7 juli 2009. Meegewerkt hebben: Ir. E.M. ten Broeke (fysisch geograaf) en drs. M. Stiekema (senior prospector).

2.2 Methoden

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen en normen zoals aangegeven in de Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen en normen zoals aangegeven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1, augustus 2006), vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie, ondergebracht bij de SIKB te Gouda. Voor de uitvoering van het bureauonderzoek gelden de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. De resultaten van dit onderzoek worden in dit rapport weergegeven conform specificatie LS06.¹

¹ Beschikbaar via www.sikb.nl

Binnen dit onderzoek zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)
- beschrijving van de huidige situatie (LS02)
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)
- beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)
- opstellen van een gespecificeerde verwachting (LS05)

3. RESULTATEN

3.1 Afbakening van het plangebied

Het plangebied ligt aan de Rozenstraat 29, in de bebouwde kom van Didam in de gemeente Montferland (zie afb. 1 en 2) en heeft een oppervlakte van 4.500 m². Het plangebied ligt in het stratenblok Rozenstraat-Geraniumstraat-Narcissenstraat-Tulpenstraat en wordt doorkruist door de Leliestraat. Het plangebied ligt verder binnen een woonwijk.

Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen een straal van circa 700 m rondom het plangebied.

Het plangebied is bebouwd met een winkelcentrum met daarin een supermarkt, een drankhandel, een dierenarts en een cafetaria annex café (zie afb. 2 en bijlage 2a). De terreindelen direct rondom het winkelcentrum zijn in gebruik als parkeerplaatsen en is verder voorzien van een tegelverharding. De Leliestraat en de parkeerplaatsen zijn voorzien van een klinkerverharding. Het zuidoostelijk deel van het plangebied is in gebruik als speeltuin. De opdrachtgever is voornemens het winkelcentrum intern te verbouwen/uit te breiden en het buitenterrein te herstructureren (zie bijlage 2b). Het nieuwe winkelcentrum komt nagenoeg te ligging binnen het oppervlak van het huidige winkelcentrum. De speeltuin zal hierbij verdwijnen. Indien het huidige winkelcentrum wordt gesloopt zal ter plaatse van het toekomstige winkelcentrum de bodem tot een diepte van circa 1 m -mv worden afgegraven ten behoeve van de aanleg van funderingen (bouwput, zie bijlage 2b). Bepaald dient te worden of de consequentie van de voorgenomen ingreep eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond kunnen worden aangetast.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 40 E C, 2004 (schaal 1:25.000), bevindt het maaiveld zich op een hoogte van 12,5 m +NAP. Volgens de isohypsenkaart van de Dienst Grondwaterverkenning van TNO, kaartblad 40 Oost, 1995 (schaal 1:50.000) bedraagt het freatisch grondwater 11 m +NAP, waardoor het grondwater zich naar verwachting bevindt op 1,5 m -mv. Verwacht wordt dat invloed van de toekomstige bebouwing op het grondwaterpeil niet anders zal zijn dan dat de huidige bebouwing heeft op het grondwaterpeil.

3.2 Beschrijving van het huidige gebruik

Het plangebied is momenteel bebouwd met een winkelcentrum met daarin een supermarkt, een drankhandel, een dierenarts en een cafetaria annex café (zie afb. 2 en bijlage 2a). De terreindelen direct rondom het winkelcentrum zijn in gebruik als parkeerplaatsen en is verder voorzien van een tegelverharding. De Leliestraat en de parkeerplaatsen zijn voorzien van een klinkerverharding. Het zuidoostelijk deel van het plangebied is in gebruik als speeltuin.

Op basis van de bestaande bouwtekeningen van het huidige winkelcentrum blijkt dat er geen onderkeldering aanwezig is. Er mag van worden uitgegaan dat alleen een fundering aanwezig is waardoor, voorafgaande aan de bouw van het huidige winkelcentrum, de bodem destijds tot een diepte van circa 1 m -mv is afgegraven (aanleg bouwput).

3.3 Beschrijving van het historische gebruik

De historische situatie is op verschillende historische kaarten als volgt:

Tabel I. Geraadpleegd historisch kaartmateriaal

Bron	Periode	Kaartblad	Schaal	Omschrijving plangebied
Kadasterkaart (Minuutplan) ²	1822	Sectie K, blad 01	1:7.500	Onbebouwd
Militaire topografische kaart (Bonneblad) ³	1902	513	1:50.000	Agrarisch gebruik, grasland
Militaire topografische kaart (Bonneblad) ⁴	1931	513	1:50.000	Agrarisch gebruik, grasland
Topografische kaart ⁵	1977	40 E	1:25.000	Bebouwd met huidig winkelcentrum

Volgens de kadastrale kaart uit 1822 was het plangebied destijds onbebouwd (zie afb. 3). Ten noorden en noordwesten van het plangebied bevonden zich een drietal woningen, vermoedelijk boerderijen. Het plangebied was waarschijnlijk in gebruik als agrarisch perceel, in eigendom van een van de destijds aanwezige bewoners ten noorden van het plangebied. Aangrenzend ten zuiden van het plangebied was een (lokale) watergang aanwezig, welke er vermoedelijk voor zorgde dat het overtollige water van het ten oosten en lager gelegen gebied (zie afb. 8) werd afgevoerd. Tot begin jaren '70 is het plangebied in gebruik geweest als grasland (zie afb. 4 en 5). Het lager gelegen gebied ten oosten van het plangebied was in het begin van de 20ste eeuw bos (zie afb. 4). Door de relatief hoge grondwaterstanden waren dergelijke gebieden ongunstig voor agrarisch gebruik, zelfs als grasland. De zuidelijk, hoger gelegen en daardoor voldoende gedraineerde gebieden waren in gebruik als akkerland. De overgang wordt op de militaire topografische kaart van 1931 aangegeven door een steilrand (zie afb. 5). Het plangebied is in de jaren '70 bebouwd geraakt met het huidige winkelcentrum (zie afb. 6), gelijktijdig met de ontwikkeling van de woonwijk waarbinnen het plangebied ligt.

² <http://watwaswaar.nl>

³ <http://watwaswaar.nl>

⁴ <http://watwaswaar.nl>

⁵ <http://watwaswaar.nl>

3.4 Aardwetenschappelijke gegevens

De volgende aardwetenschappelijke gegevens zijn bekend van het plangebied:

Tabel II. Aardwetenschappelijke gegevens plangebied

Type gegevens	Gegevensomschrijving
Geologie ⁶	Dekzand van de Formatie van Bortel (Laagpakket van Wierden) op grove, grindhoudende fluviatiele zanden van de Formaties van Kreftenheye op fluvioperiglaciaie en glaciaie afzettingen van de Formatie van Drente (matig grove, iets grindhoudende zanden op leem en zandige klei).
Geomorfologie ⁷	Bebouwing (B)
Bodemkunde ⁸	Vlakvaaggrond, bestaande uit lemig fijn zand (Zn23)

Geologie

De ondergrond van de omgeving van Didam maakt deel uit van een groot preglaciaal bekken. Dit bekken is in eerste instantie gevormd door een voorloper van de Rijn, waarna het subglaciaal verder is geërodeerd door het landijs tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saalien (ca. 250.000 - 130.000 jaar geleden). Tevens is toen het stuwwallengebied van Montferland ontstaan, welke zich bevindt verder ten zuidoosten van het plangebied. Het preglaciaal bekken is tijdens het terugtrekken en daarmee het afsmelten van het landijs gedeeltelijk opgevuld met een dunne laag keileem met daarop glaciofluviale afzettingen van de Formatie van Drente.⁹

Gedurende de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 120.000 - 10.000 jaar geleden), bereikte het landijs Nederland niet. Toentertijd heerste er in Nederland wel een continentaal periglaciaal klimaat. Dit houdt in dat de omstandigheden erg koud en droog waren. Het landschap in Nederland bestond uit een poolwoestijn, waarin vrijwel geen vegetatie aanwezig was. Over een groot deel van Nederland werd een pakket dekzand afgezet.

De dekzanden zijn onderverdeeld in het Oude en Jonge Dekzand.¹⁰ Het Oude Dekzand is afgezet tijdens het Midden-Weichselien (ook wel aangeduid als het Pleniglaciaal). Het is veelal horizontaal geïgald, en er komen lemige banden in voor. Het Jonge Dekzand is afgezet tijdens het Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal) in de vorm van langgerekte, vaak ZW-NO georiënteerde ruggen. Gelaagdheid is in het Jonge Dekzand meestal niet aanwezig. Ook komen er geen leemlagen in voor. Het water van de in het voorjaar smeltende sneeuwmassa's erodeerde een deel van de dekzandruggen, waarna afzetting plaatsvond in de lagere delen van het landschap als vlaktes van verspoelde dekzanden. Het dekzand behoort tot de Formatie van Bortel (voorheen de Formatie van Twente).¹¹

⁶ De Mulder *et al.*, 2003

⁷ Alterra, 2003

⁸ Stichting voor Bodemkartering, 1966

⁹ Berendsen, 2008

¹⁰ Berendsen, 2008

¹¹ De Mulder *et al.*, 2003

In het Holoceen (vanaf ca. 10.000 jaar geleden) zijn door verwaaiing van de dekzanden lokaal stuifzandgebieden ontstaan. Bij het ontstaan hiervan speelde de mens een belangrijke rol, door beweiding, afbranden en het steken van plaggen op de heidevelden dat voornamelijk plaatsvond in de Nieuwe tijd (zie bijlage 1).¹² De stuifzanden worden gerekend tot het Laagpakket van Kootwijk, welke tevens behoort tot de Formatie van Boxtel.¹³ Daarnaast zijn er in (lokale) beekdalen afzettingen gevormd bestaande uit leem, veen en zand. Deze afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Singraven, welke tevens behoren tot de Formatie van Boxtel.

Geomorfologie

Volgens de Geomorfologische kaart van Nederland (1:50.000) is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging binnen de bebouwde kom (zie afb. 7). Het dichtstbijzijnde gekarteerde gebied ligt ten oosten van het plangebied en betreft een gebied van dekzandruggen, al dan niet met een oud bouwlanddek (3L5).¹⁴ Zowel ten noorden als ten zuiden ligt een (individuele) dekzandrug, al dan niet met een oud bouwlanddek (3K14).

Het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN) laat zien dat het plangebied in een lager gelegen gebied ligt, met zowel ten noorden als ten zuiden hoger gelegen terreindelen (zie afb. 8). De overgang komt overeen met de geomorfologische overgang tussen het gebied van dekzandruggen naar de individuele dekzandrug. Op basis van het AHN is eerder te verwachten dat het lager gelegen gebied, waar het plangebied toe behoort, een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden betreft (2M9). De historische kern van Didam (waar o.a. de Marie Kerk ligt), op circa 750 meter ten zuidwesten van het plangebied, is ontstaan binnen de zojuist besproken topografische als geomorfologische overgangszone.

Bodemkunde

Volgens de Bodemkaart van Nederland (1:50.000) is het plangebied gekarteerd als een vlakvaaggrond (Zn23)¹⁵, bestaande uit lemig fijn zand (zie afb. 9). Vaaggronden zijn gronden, waarin (nog) weinig of geen bodemvorming heeft plaatsgevonden. Volgens de Bodemkaart van Nederland liggen het plangebied binnen een gebied met grondwatertrap III. Dit houdt in dat de gemiddelde hoogste grondwaterstand zich op < 40 cm -mv en de gemiddelde laagste grondwaterstand zich tussen 80-120 cm -mv bevindt.

De hoger gelegen gebieden ten noorden en zuiden van het plangebied zijn gekarteerd als hoge bruine enkeerdgronden (bEZ23), bestaande uit lemig fijn zand. Een enkeerdgrond duidt vaak op de aanwezigheid van een esdek, waarbij de humeuze toplaag (A-horizont) > 50 cm is. Hier is ook sprake van een hogere grondwatertrap; grondwatertrap VII, waarbij de gemiddelde hoogste grondwaterstand zich op > 80 cm -mv en de gemiddelde laagste grondwaterstand zich op > 120 cm -mv bevindt.

Korte bewoningsgeschiedenis van het oostelijk dekzandlandschap¹⁶

Al vanaf de Oude Steentijd (Laat-Paleolithicum, zie bijlage 1) werd het oostelijk dekzandlandschap bewoond door rondtrekkende jagers en verzamelaars. Tevens hadden beekdalen een grote aantrekkingskracht. De beek bood mogelijkheden tot visvangst en het bejagen van dieren die naar de beek trokken. Daarnaast was er in het beekdal een rijke vegetatie voorhanden als voedselbron. Vanaf de Nieuwe Steentijd (Neolithicum) deden landbouwactiviteiten hun intrede. Nederzettingen ontstonden meestal op de overgang van de hoge zandgronden naar de lage beekdalen, gunstig gelegen tussen de weiden in de beekdalen en de akkers op de hoge gronden.

¹² Berendsen, 2005

¹³ De Mulder *et al.*, 2003

¹⁴ Alterra, 2003

¹⁵ Stichting voor Bodemkartering, 1966

¹⁶ Barends *et al.*, 2006

In de Middeleeuwen vond een geleidelijke omslag plaats in het agrarisch bedrijfssysteem, die ook landschappelijk gevolgen had. Door een intensiever bodemgebruik en het gelijktijdig in stand houden van de vruchtbaarheid van het steeds uitbreidende akkerareaal namen de heidevelden in omvang sterk toe. Door eeuwenlange bemesting werden vooral de hogere dekzandruggen geleidelijk opgehoogd. Deze staan voor de oostelijke zandgronden bekend als engen, enken, eenmans-essen of kampen. In het algemeen wordt de term "es" gebruikt. Doordat de hydrologische omstandigheden op korte afstand sterk wisselen, zijn nooit grote akkercomplexen tot ontwikkeling gekomen. Hier overheerste de individuele occupatie, waardoor kleine percelen ontstonden, met een afwisseling van grasland en akkerland. Vaak zijn de percelen omgeven door heggen of hakhout. De bewoning in binnen het oostelijk dekzandlandschap was daardoor altijd sterk verspreid.

Tot voor kort nam men aan dat het potstalsysteem (een mengsel van stalmest, huisafval, bosstrooisel, heideplaggen en zand dat werd vervaardigd in een veestal) al volop in de Middeleeuwen in gebruik was. Opgravingen van Middeleeuwse boerderijen laten tot dusver echter geen overtuigende sporen zien van het gebruik van het potstalsysteem destijds. Het is daarmee kenmerkend voor het agrarisch gebied van de Nederlandse zandgronden in de Nieuwe tijd.

3.5 Archeologische waarden

Binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden vastgesteld:

Tabel III. Archeologische (indicatieve) waarden

Type gegevens	Gegevensomschrijving
Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)	Lage indicatieve archeologische waarde
Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Montferland	Middelmatige archeologische verwachting, hoogstwaarschijnlijk bodemprofiel intact
Archeologische Monumenten Kaart (AMK)	Er bevinden zich geen AMK-terreinen binnen het onderzoeksgebied
waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	3.326, 3.327, 3.328, 3.329, 3.331, 3.332, 3.355, 3.371, 3.374, 3.376, 11.587, 11.612, 30.776 en 405.199
vondstmeldingen ARCHISII	404.960
onderzoeksmeldingen ARCHISII	12.412, 12.424, 14.648, 17.675, 20.083, 22.593, 22.920, 25.478, 26.534 en 32.145

De ligging van de waarden is weergegeven in afb. 10.

Indicatieve archeologische waarde

Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waardenkaart (IKAW) van Nederland (1:50.000) ligt het plangebied in een gebied met een lage indicatieve archeologische verwachtingswaarde (zie afb. 10). Volgens de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Montferland (zie afb. 11) ligt het plangebied een gebied met een middelmatige archeologische verwachting, waarbij hoogstwaarschijnlijk het oorspronkelijke bodemprofiel nog steeds intact is en dus eventueel aanwezige archeologische resten *in situ* bewaard zijn gebleven. Het beleid bij dergelijke gebieden is te streven naar behoud in zijn huidige staat en, indien bodemingrepen dieper dan 30 cm -mv toch noodzakelijk zijn, een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO-overig) verplicht is (AWV 5).

Monumenten rondom het plangebied

Er bevinden zich monumenten (archeologische terreinen) binnen het onderzoeksgebied.

Reeds uitgevoerde archeologische onderzoeken en waarnemingen rondom het plangebied

Op 200 meter ten zuidwesten van het plangebied, ter plaatse van het plangebied Lockhorstpark, is door Synthebra bv in 2005 een archeologisch booronderzoek uitgevoerd.¹⁷ Tijdens dit onderzoek zijn enkele fragmenten aardewerk en metalen slakken en een fragment steenkool aangetroffen.¹⁸ De exacte ouderdom van de fragmenten is niet achterhaald, echter dateren uit de perioden Bronstijd tot Nieuwe Tijd. De resten zijn aangetroffen in wat vermoedelijk een oude akkerlaag betreft. Geadviseerd is een vervolgonderzoek te laten uitvoeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.

Het proefsleuvenonderzoek is in 2005 door Becker en Van de Graaf uitgevoerd.¹⁹ In totaal zijn drie proefsleuven met een totale oppervlakte van ca. 150 m² onderzocht. Deze werden respectievelijk ten noorden, ten oosten en ten westen van de bestaande bebouwing in het plangebied geplaatst en dit zo veel mogelijk ter hoogte van de boringen waarin de vermoedelijke archeologische indicatoren zijn aangetroffen. Tijdens het fysisch geografisch onderzoek bleek er geen sprake te zijn van de aanwezigheid van een esdek noch van een oude cultuurlaag. De top van de bodem is bij de bouw van het dagcentrum en de aanleg van de tuin verstoord, zodat het daarvóór eventueel aanwezige bouwlanddek (esdek) verdwenen is. Tijdens het onderzoek werden verschillende sporen vastgesteld, waarvan het merendeel natuurlijk of subrecent bleek te zijn. In één werkput was sprake zijn van een grijze laag onder de bouwvoor. In deze werkput is een greppel vastgesteld die vermoedelijk op basis van een minuscuul fragment aardewerk op zijn vroegst in de laatmiddeleeuwse periode geplaatst kan worden. Geadviseerd is om, gezien het beperkte aantal archeologische indicatoren en de vastgestelde verstoringen, te volstaan met een archeologische begeleiding van de aanleg van de bouwput ten noordoosten van de huidige bebouwing, teneinde de datering en betekenis van de greppel nader te onderzoeken.

Op 450 meter ten westzuidwesten van het plangebied, ter plaatse van de Lockhorststraat 4 en 6, is door Synthebra bv in 2007 een archeologisch booronderzoek uitgevoerd.²⁰ Geadviseerd is dat vervolgonderzoek niet nodig is, vermoedelijk vanwege het feit dat de bodem dermate verstoord is dat archeologische resten niet meer worden verwacht.

Op 550 meter ten westnoordwesten van het plangebied, ter plaatse van de Kerkstraat 47, is door Synthebra bv in 2006 een archeologisch booronderzoek uitgevoerd.²¹ Geadviseerd is dat vervolgonderzoek niet nodig is, vermoedelijk vanwege het feit dat de bodem dermate verstoord is dat archeologische resten niet meer worden verwacht.

Op gemiddeld 650 meter ten noordoosten van het plangebied, ter plaatse van de Doetinchemseweg, is door BAAC bv in 2007 een archeologisch booronderzoek en een oppervlaktekartering uitgevoerd.²² Tijdens dit onderzoek is een dun esdek aangetroffen, die tevens de huidige bouwvoor vormt. Op het maaiveld is middeleeuws aardewerk aangetroffen, waarvan de oudste scherf gedateerd is in de 10de tot 11de eeuw.²³ Op basis van het onderzoek kunnen bewoningssporen niet uitgesloten worden, waardoor geadviseerd is een vervolgonderzoek te laten uitvoeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Het proefsleuvenonderzoek is in 2008 door Becker en Van de Graaf uitgevoerd.²⁴ De resultaten van dit proefsleuvenonderzoek dient nog kenbaar te worden gemaakt in ARCHIS.

¹⁷ ARCHIS-onderzoeksmeldingen: 12.412 en 12.424

¹⁸ ARCHIS-waarneming: 405.199

¹⁹ ARCHIS-onderzoeksmelding: 14.648 / Delaruella *et al.*, 2006

²⁰ ARCHIS-onderzoeksmelding: 25.478

²¹ ARCHIS-onderzoeksmelding: 17.675

²² ARCHIS-onderzoeksmelding: 22.920

²³ ARCHIS-vondstmelding: 404.960

²⁴ ARCHIS-onderzoeksmelding: 26.534

Op 700 meter ten zuiden van het plangebied, ter plaatse van de Wilhelminastraat, zijn een drietal afzonderlijke, maar wel naast elkaar gelegen, archeologisch booronderzoeken uitgevoerd. Het door Becker en Van de Graaf in 2006 uitgevoerde archeologisch booronderzoek²⁵ heeft aangetoond dat het noordelijk deel van het onderzochte plangebied op de flank van een kleine dekzandrug ligt. Door de hoge verwachting ter plaatse is geadviseerd een karterend booronderzoek uit te laten voeren. Voor het resterende deel geldt een lage archeologische verwachting. Het zuidelijke deel van het plangebied was naar verwachting minder aantrekkelijk voor bewoning vanwege de relatief lagere en vochtige ligging in het landschap. Voor deze zone wordt de kans op de aanwezigheid van archeologische resten laag ingeschat en derhalve wordt hier geen vervolgonderzoek geadviseerd. Het door ADC ArcheoProjecten in 2007 uitgevoerde archeologisch booronderzoek²⁶ heeft aangetoond dat binnen het onderzochte plangebied sprake is van een intact esdek. In verband met de beperkte oppervlakte van het onderzochte plangebied is geadviseerd de toekomstige graafwerkzaamheden archeologisch te laten begeleiden. Het door RAAP in 2008 uitgevoerde archeologisch booronderzoek²⁷ heeft aangetoond dat binnen het onderzochte plangebied de bodem reeds diep verstoord is. Er zijn tevens geen archeologische indicatoren aangetroffen. Geadviseerd is het onderzochte plangebied vrij te geven.

Verder zijn in een straal van 700 rondom het plangebied nog een reeks aan navolgende archeologische resten aangetroffen door particulieren;

Op 150 meter ten westnoordwesten van het plangebied zijn een aantal laat-middeleeuwse aardewerkfragmenten aangetroffen, waaronder een fragment van een Paffrath, een pot met een steelvormig handvat bestaande uit zwart aardewerk.²⁸

Op 450 meter ten westnoordwesten van het plangebied zijn ten tijde van de ontwikkeling van de woonwijk (jaren '70) restanten van een versterkt huis (havezathe) aangetroffen, daterend uit de Late-Middeleeuwen of begin Nieuwe tijd.²⁹ De restanten betreffen grondsporen, bouwmaterialen, aardewerk scherven en vuurstenen artefacten. Vergelijkbaren resten zijn aangetroffen van een versterkt huis op 450 meter ten oostnoordoosten van het plangebied.³⁰

Op 600 meter ten oostzuidoosten van het plangebied is een stenen hamerbijl aangetroffen, daterend uit of het Laat-Neolithicum of de Vroege Bronstijd.³¹

Op 600 meter ten westzuidwesten van het plangebied zijn 2 aardewerkfragmenten en een ijzeren staafje aangetroffen, allen daterend uit de IJzertijd.³²

Op 650 meter ten noorden van het plangebied is een fragment van een ruwwandige aardewerk-kan aangetroffen daterend uit de Romeinse Tijd.³³

Op 650 meter ten noorden/noordwesten van het plangebied zijn een reeks aan aardewerk fragmenten en een stenen jacobakannetje (Siegburgs) aangetroffen daterend deels uit de Vroege- en deels uit de Late-Middeleeuwen, aardewerkfragmenten uit de Vroege IJzertijd en vuurstenen afslagfragmenten uit het Neolithicum.³⁴

²⁵ ARCHIS-onderzoeksmelding: 20.083 / Moerman, 2006

²⁶ ARCHIS-onderzoeksmelding: 22.593

²⁷ ARCHIS-onderzoeksmelding: 32.145

²⁸ ARCHIS-waarneming: 3.329

²⁹ ARCHIS-waarneming: 3.371

³⁰ ARCHIS-waarneming: 3.374

³¹ ARCHIS-waarneming: 3.355

³² ARCHIS-waarneming: 3.376

³³ ARCHIS-waarneming: 3.326

³⁴ ARCHIS-waarnemingen: 3.327 en 3.328

Op 700 meter ten zuidwesten van het plangebied zijn tijdens het opruimen van een rijengrafveld een ijzeren onderdeel van een mes, een engelse zilveren munt (1 penny) aangetroffen.³⁵ Aangezien bekend is dat het rijengrafveld in de Vroege-Middeleeuwen is aangelegd zijn de vondsten aan dezelfde archeologische periode gekoppeld.

Op 700 meter ten zuidwesten van het plangebied is een kwartsitische wrijfsteen en een kwartsitische bijl aangetroffen, daterend uit of het Laat-Neolithicum of de Vroege Bronstijd.³⁶ Aangezien bekend is dat het rijengrafveld in de Vroege-Middeleeuwen is aangelegd zijn de vondsten aan dezelfde archeologische periode gekoppeld.

3.6 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Op basis van gegevens uit het AHN ligt het plangebied binnen een topografisch lager gelegen gebied welke, op basis van reliëfkenmerken eerder aangemerkt kan worden als een vlakte van verspoelde dekzanden. Dergelijke gebieden hadden vaak (periodiek) te maken met ondiepe grondwaterstanden, en betroffen daardoor, voor de tijd van de grootschalige ontginning, geen gunstige nederzettingslocaties vanaf het Laat-Paleolithicum tot aan de Middeleeuwen. Vanaf de Middeleeuwen verschoof de bewoning binnen het oostelijk dekzandlandschap zich vaak naar de randen van de hoog gelegen dekzandruggen, o.a. op de overgang naar de lager gelegen beekdalen. Hierdoor kon de grootte van het landbouwareaal worden geoptimaliseerd, terwijl de lager gelegen gebieden dienden als weidegebieden voor het vee. Het plangebied bevindt zich net ten noorden van een dergelijke overgang. De historische kern van Didam neemt tevens een dergelijke positie in.

Op basis van deze uitgangspunten wordt de kans op het voorkomen van archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot aan de Middeleeuwen laag geacht en uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd middelhoog geacht. Omdat het bureauonderzoek géén aanleiding geeft om binnen het plangebied een eerddek te verwachten, komen de eventueel aanwezige archeologische resten voor direct aan of onder het maaiveld. De vondstenlaag wordt verwacht in de eerste 30 cm beneden het maaiveld. Archeologische sporen (uitgezonderd diepe paalsporen en waterputten) worden binnen 50 cm beneden het maaiveld verwacht.³⁷ De archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstroomingen. De meeste typen archeologische resten (bot, houtskool, aardewerk, metaal) zullen door de periodieke afwisseling van natte en droge condities (variatie in zuurgraad van de bodem) slecht zijn geconserveerd. Het complextype en de omvang kunnen niet nader worden gespecificeerd door de beperkte gegevens.

Het plangebied is bebouwd met een winkelcentrum. Er mag verwacht worden dat de bodem destijds tot een diepte van circa 1 m -mv is afgegraven (aanleg bouwput/funderingen). De terreindelen direct rondom het winkelcentrum zijn in gebruik als parkeerplaatsen en is verder voorzien van een tegelverharding. De Leliestraat en de parkeerplaatsen zijn voorzien van een klinkerverharding. Het zuidoostelijk deel van het plangebied is in gebruik als speeltuin. Er mag worden aangenomen dat ook hier een deel van het oorspronkelijke bodemprofiel verstoord is geraakt tijdens de aanleg ervan. Hierdoor wordt niet verwacht dat eventueel aanwezige archeologische resten nog *in situ* zullen voorkomen. Daarnaast komt het nieuwe winkelcentrum nagenoeg te ligging binnen het oppervlak van het huidige winkelcentrum. Bij sloop en vervolgens nieuwbouw van het winkelcentrum zal geen verstoring van nog ongeroerde grond gaan plaatsvinden, aangezien het nieuwe winkelcentrum, op basis van de nieuwbouwtekeningen, niet onderkelderde gaat worden.

³⁵ ARCHIS-waarnemingen: 3.331, 3.332 en 30.776

³⁶ ARCHIS-waarnemingen: 11.587 en 11.612

³⁷ Groenewoudt, 1994

4. CONCLUSIES

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Wat is er bekend over bodemverstorende ingrepen binnen het plangebied uit het verleden? Is er bijvoorbeeld informatie bekend over vroegere ontgroningen, bodemsaneringen, egalisaties, diepploegen of landinrichting?
Het plangebied is tot aan de jaren '70 in agrarisch gebruikt geweest. Vervolgens is het bebouwd met een winkelcentrum. Binnen het bebouwde deel zal bodem destijds tot een diepte van circa 1 m -mv zijn afgegraven (aanleg bouwput/funderingen). De terreindelen direct rondom het winkelcentrum zijn in gebruik als parkeerplaatsen en is verder voorzien van een tegelverharding. De Leliestraat en de parkeerplaatsen zijn voorzien van een klinkerverharding. Het zuidoostelijk deel van het plangebied is in gebruik als speeltuin.
- Ligt het plangebied binnen een landschappelijke eenheid, welke vanuit archeologisch oogpunt een specifieke aandachtslocatie kan betreffen (zoals een relatief hoge dekzandkop of –rug, nabij een veengebied, een beekdal)?
Het plangebied ligt binnen een topografisch lager gelegen gebied welke, op basis van reliëfkenmerken eerder aangemerkt kan worden als een vlakte van verspoelde dekzanden. Dergelijke gebieden hadden vaak (periodiek) te maken met ondiepe grondwaterstanden, en betroffen daardoor, voor de tijd van de grootschalige ontginning, geen gunstige nederzittingslocaties vanaf het Laat-Paleolithicum tot aan de Middeleeuwen. Vanaf de Middeleeuwen verschoof de bewoning binnen het oostelijk dekzandlandschap zich vaak naar de randen van de hoog gelegen dekzandruggen, o.a. op de overgang naar de lager gelegen beekdalen. Het plangebied bevindt zich net ten noorden van een dergelijke overgang.
- Wat is de gespecificeerde archeologische verwachting van het plangebied en wat is naar verwachting de locatie, omvang, aard, kwaliteit, datering en de landschappelijke context van (eventueel aanwezige) archeologische waarden?
De kans op het voorkomen van archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot aan de Middeleeuwen laag geacht en uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd middelhoog geacht. Omdat het bureauonderzoek géén aanleiding geeft om binnen het plangebied een eerddek te verwachten, komen de eventueel aanwezige archeologische resten voor direct aan of onder het maaiveld.

Het plangebied is bebouwd met een winkelcentrum. Er mag verwacht worden dat de bodem destijds tot een diepte van circa 1 m -mv is afgegraven (aanleg bouwput/funderingen). De terreindelen direct rondom het winkelcentrum zijn in gebruik als parkeerplaatsen en is verder voorzien van een tegelverharding. De Leliestraat en de parkeerplaatsen zijn voorzien van een klinkerverharding. Het zuidoostelijk deel van het plangebied is in gebruik als speeltuin. Er mag worden aangenomen dat ook hier een deel van het oorspronkelijke bodemprofiel verstoord is geraakt tijdens de aanleg ervan. Hierdoor wordt niet verwacht dat eventueel aanwezige archeologische resten nog in situ zullen voorkomen. Daarnaast komt het nieuwe winkelcentrum nagenoeg te ligging binnen het oppervlak van het huidige winkelcentrum. Bij sloop en vervolgens nieuwbouw van het winkelcentrum zal geen verstoring van nog ongeroerde grond gaan plaatsvinden, aangezien het nieuwe winkelcentrum, op basis van de nieuwbouwtekeningen, niet onderkelderd gaat worden.

- Wat voor vervolgonderzoek is noodzakelijk om de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting aan te vullen en te toetsen?
- Op basis van de opgestelde gespecificeerde verwachting is de kans op het voorkomen van in situ archeologische resten binnen het plangebied laag, zo niet nihil. Daarnaast zal bij sloop en vervolgens nieuwbouw van het winkelcentrum zal geen verstoring van nog ongeroerde grond gaan plaatsvinden. Mochten archeologische resten toch nog aanwezig zijn, dan zullen deze dus ook niet verstoord gaan worden.*

5. ADVIES

Gezien de geringe kans op archeologische resten zijn er geen bezwaren tegen de voorgenomen herontwikkeling binnen het plangebied. Geadviseerd wordt dan ook om het plangebied vrij te geven. De archeologische meldingsplicht blijft echter bestaan. Mochten tijdens toekomstige graafwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen, dan dient dit onverwijld aan het bevoegd gezag, de gemeente Montferland, te worden gemeld. Het bevoegd gezag beslist of de locatie definitief kan worden vrijgegeven.

LITERATUUR

Alterra, 2003: *Digitale Geomorfologische kaart van Nederland*, schaal 1:25.000

Barends, S., Baas, H.G., Harde, M.J. de, Renes, J., Stol, T., Triest, J.C. van, Vries, R.J. de, Woudenberg, F.J. van, 2006: *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.

Berendsen, H.J.A., 2008: *Fysische Geografie van Nederland, deel 1: De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2005: *Fysische Geografie van Nederland, deel 4: Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Van Gorcum, Assen.

Delaruelle, S., Loonen, A. & Kramer, J. de, 2006: *Inventariserend veldonderzoek te Didam-Lockhorstpark, gemeente Montferland*. Becker en Van de Graaf rapport.

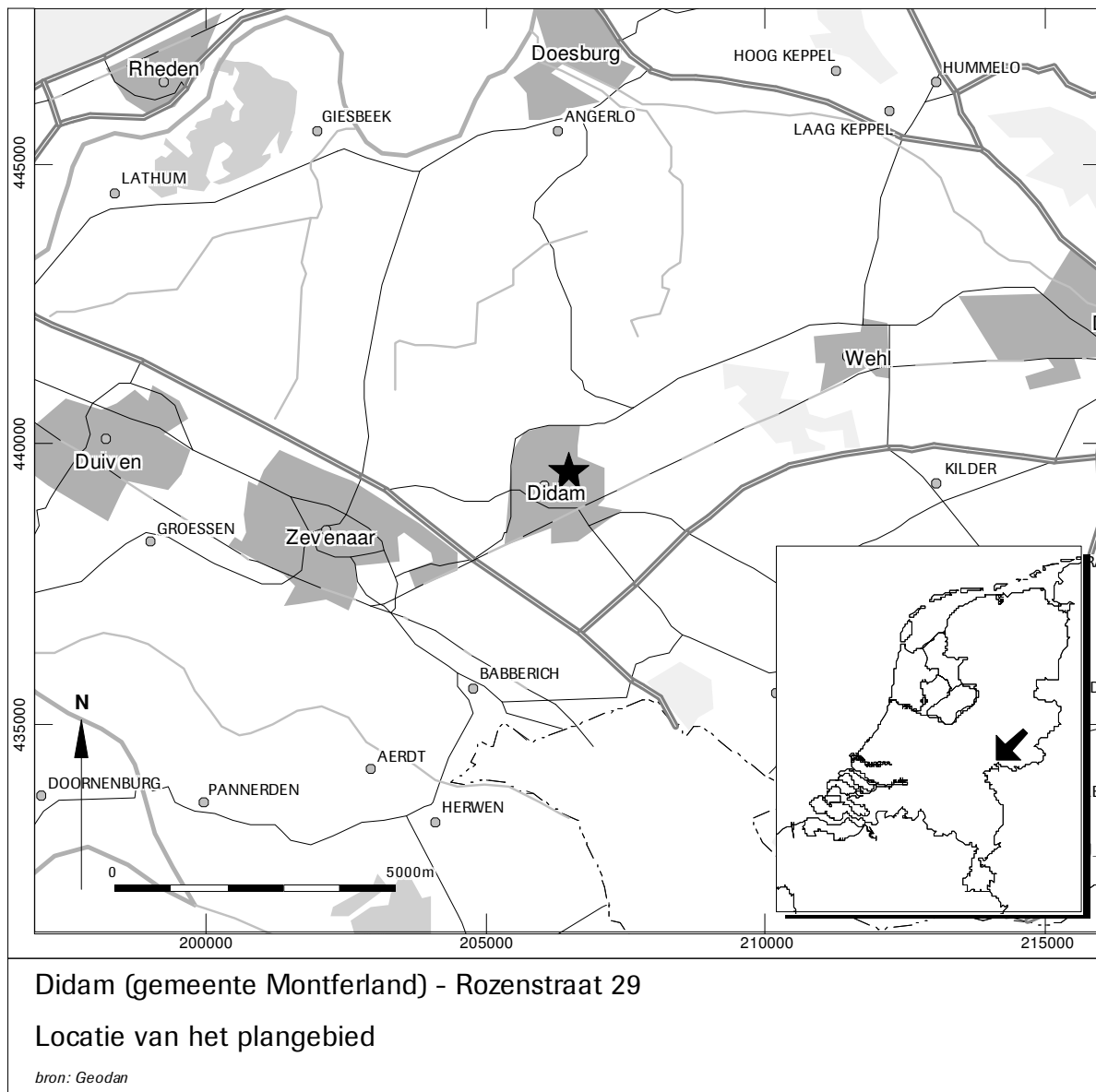
Groenewoudt, B.J. 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort, Nederlandse Archeologische Rapporten, 17. p. 109-146 & p.175-188.

Moerman, S., 2006: *Inventariserend veldonderzoek, verkennende fase; Wilhelminastraat in Didam, gemeente Montferland*. Becker en Van de Graaf rapport.

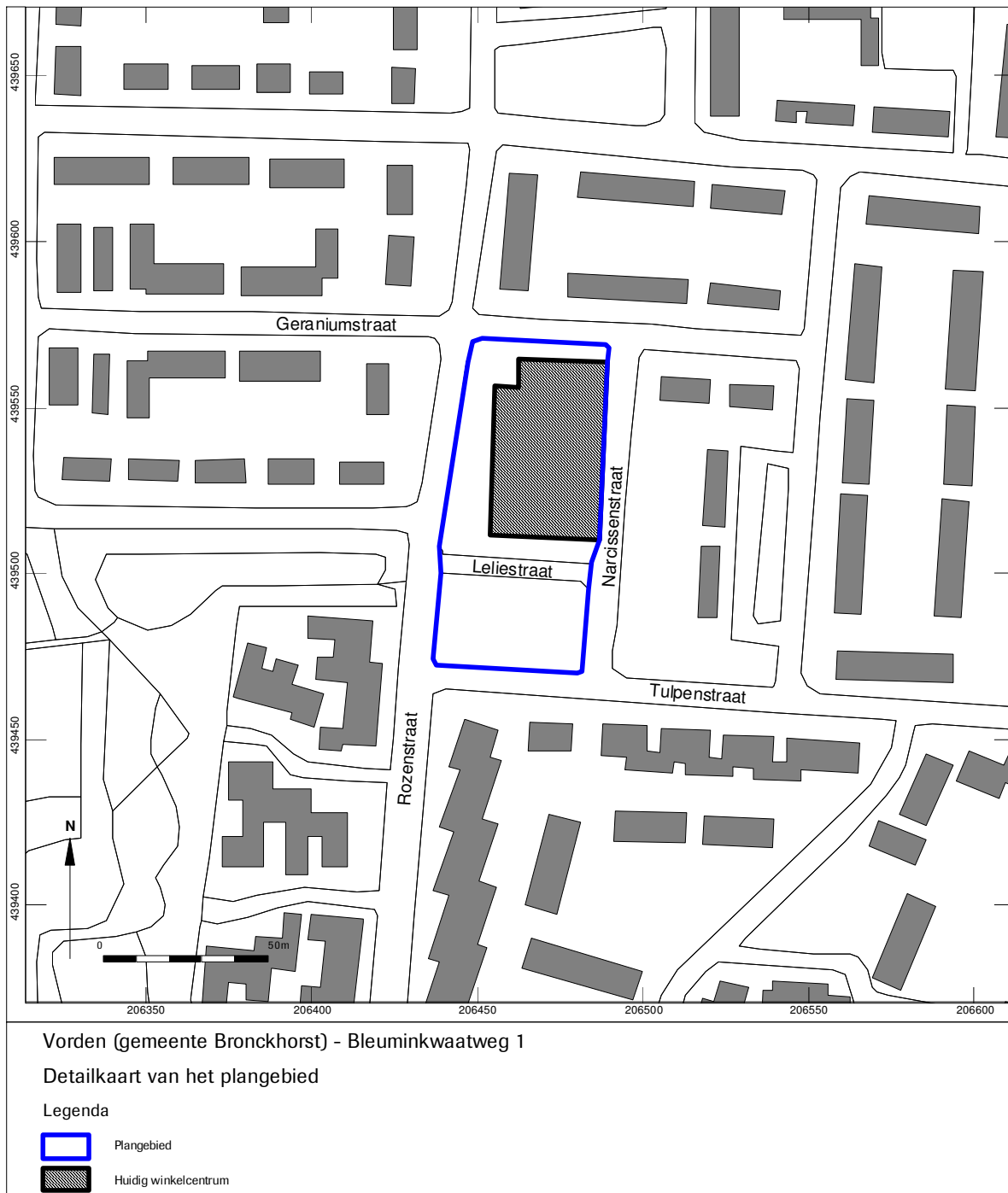
Mulder, E.F.J. de, Geluk, M.C., Ritsema, I.L., Westerhoff, W.E., Wong, T.E. 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Stichting voor Bodemkartering, 1966: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 40 Oost/Arnhem*.

Afb. 1

Afb. 2

Afb. 3

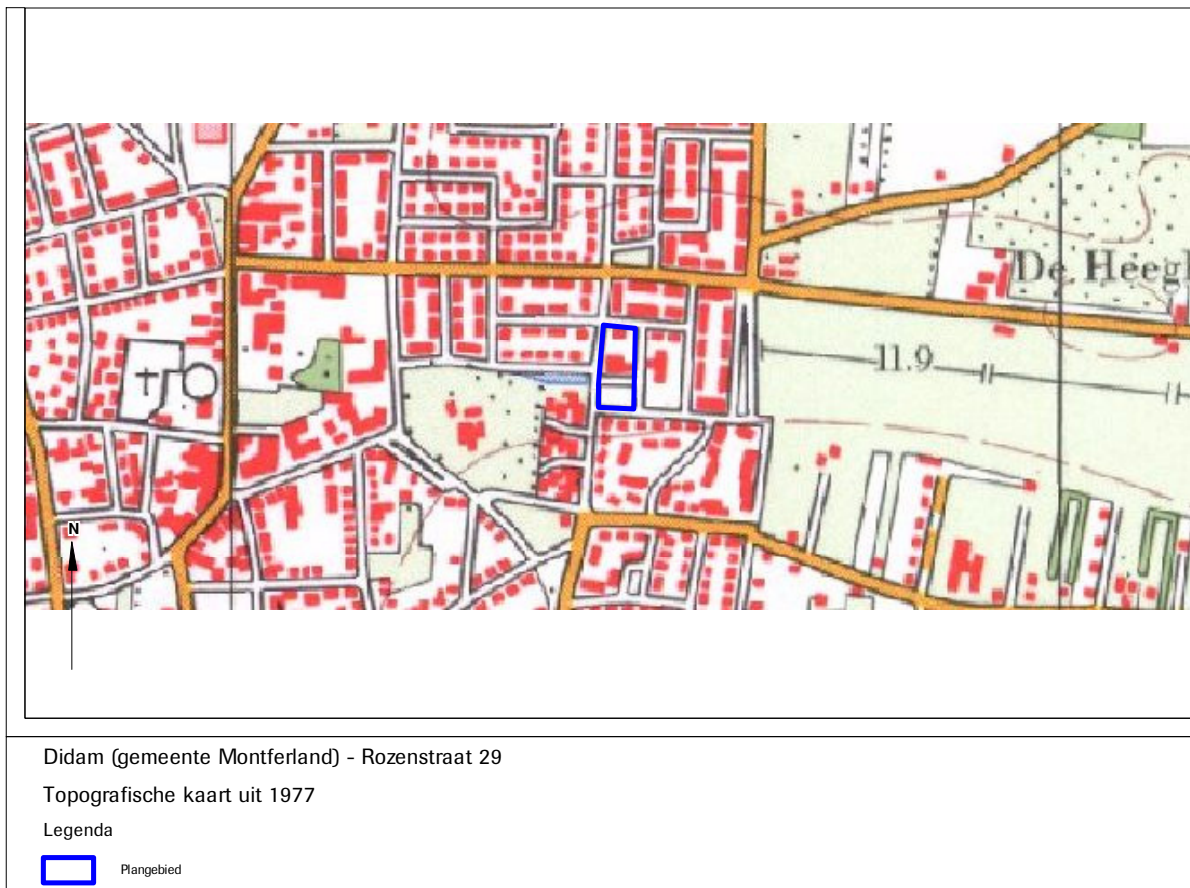
Afb. 4

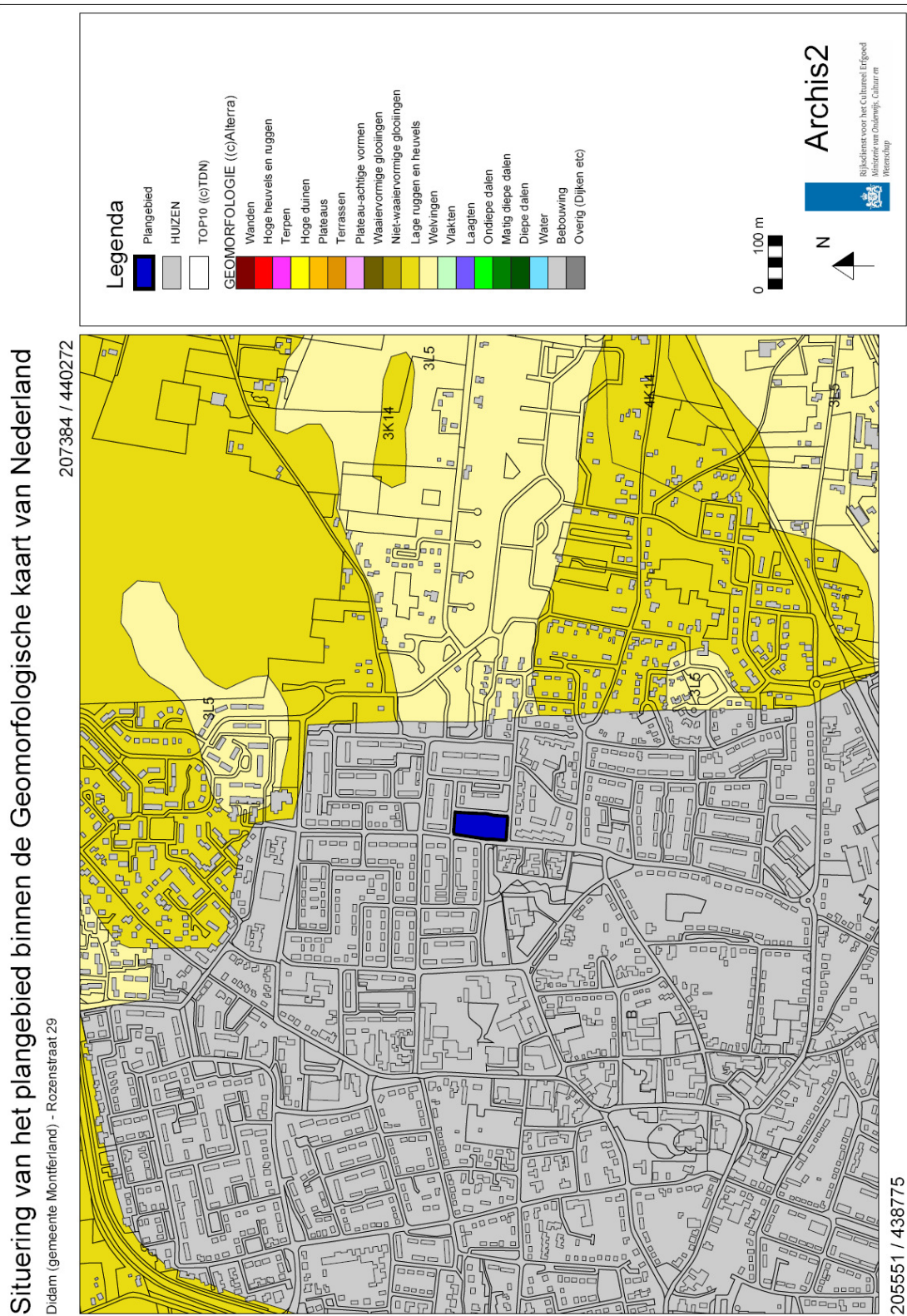

Afb. 5

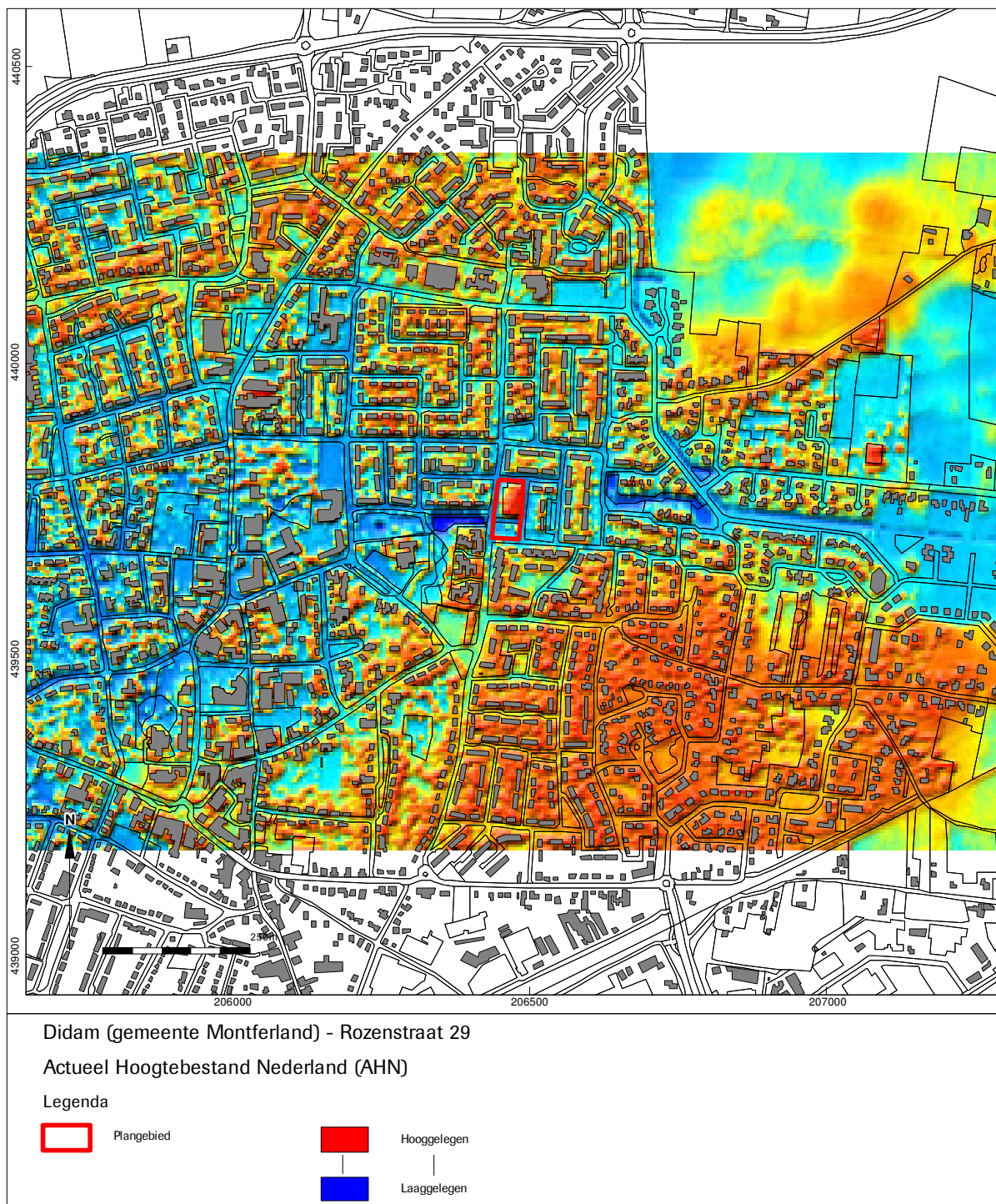

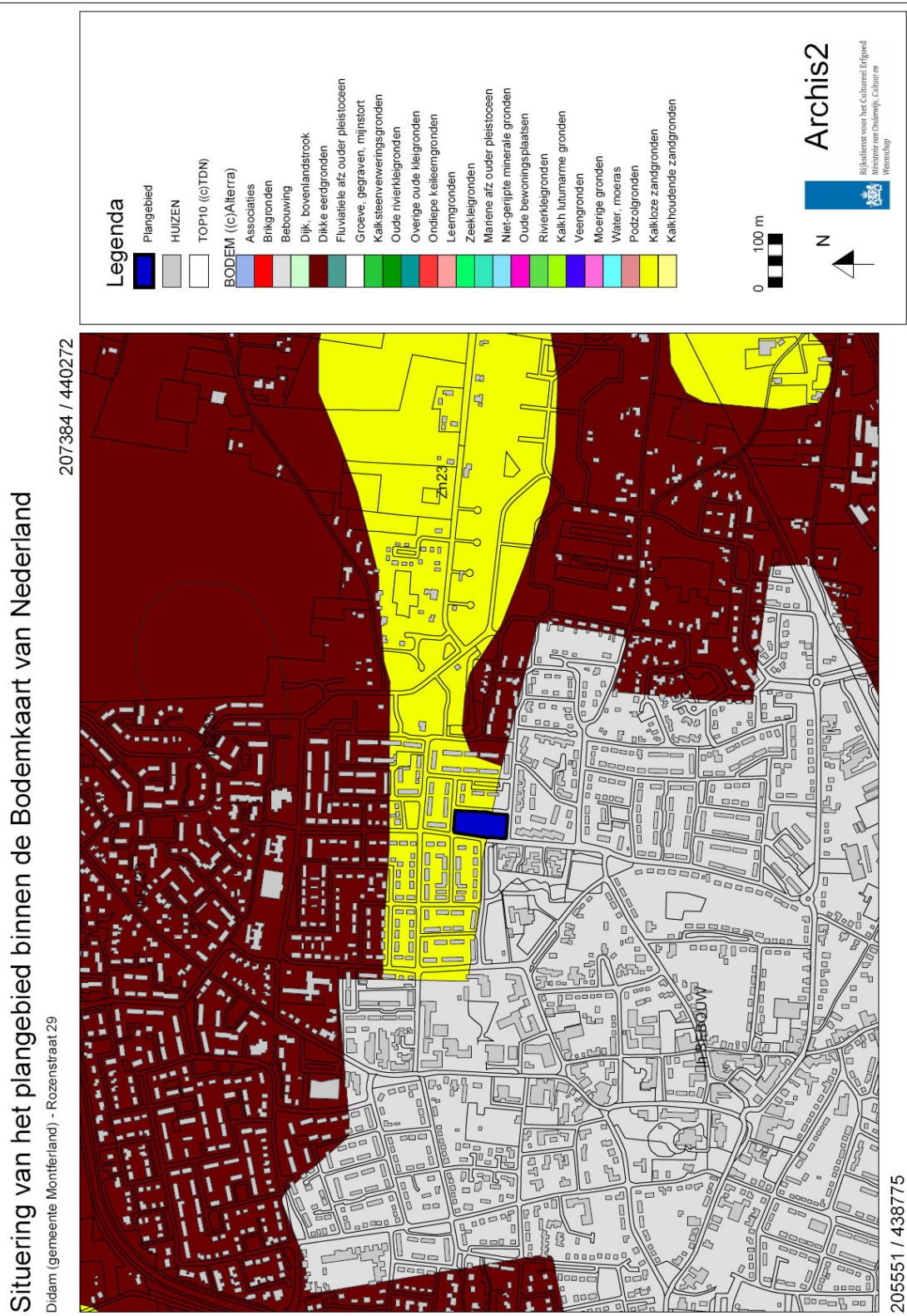
Afb. 6

Afb. 8

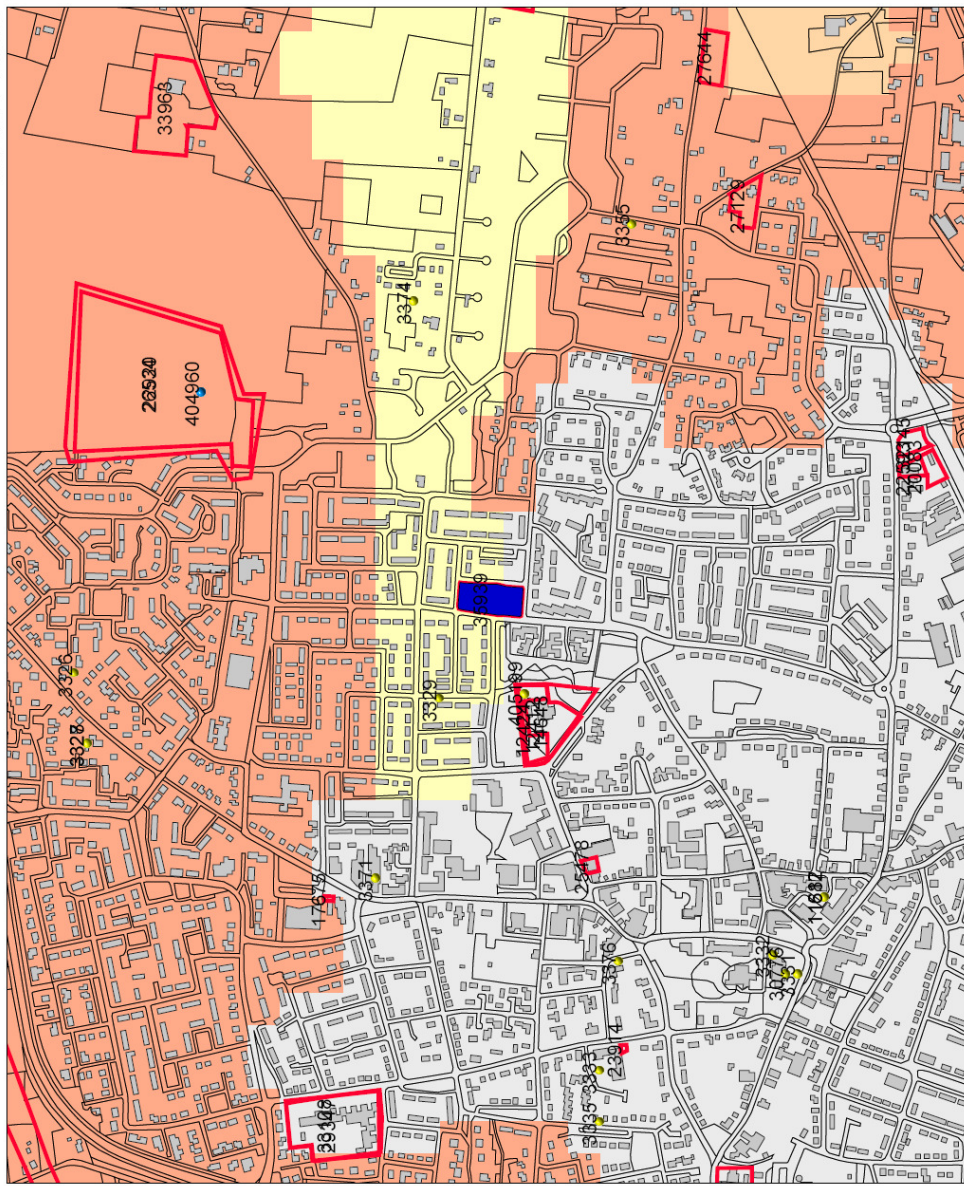

Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Didam (gemeente Montferland) - Rozenstraat 29

207387 / 440275

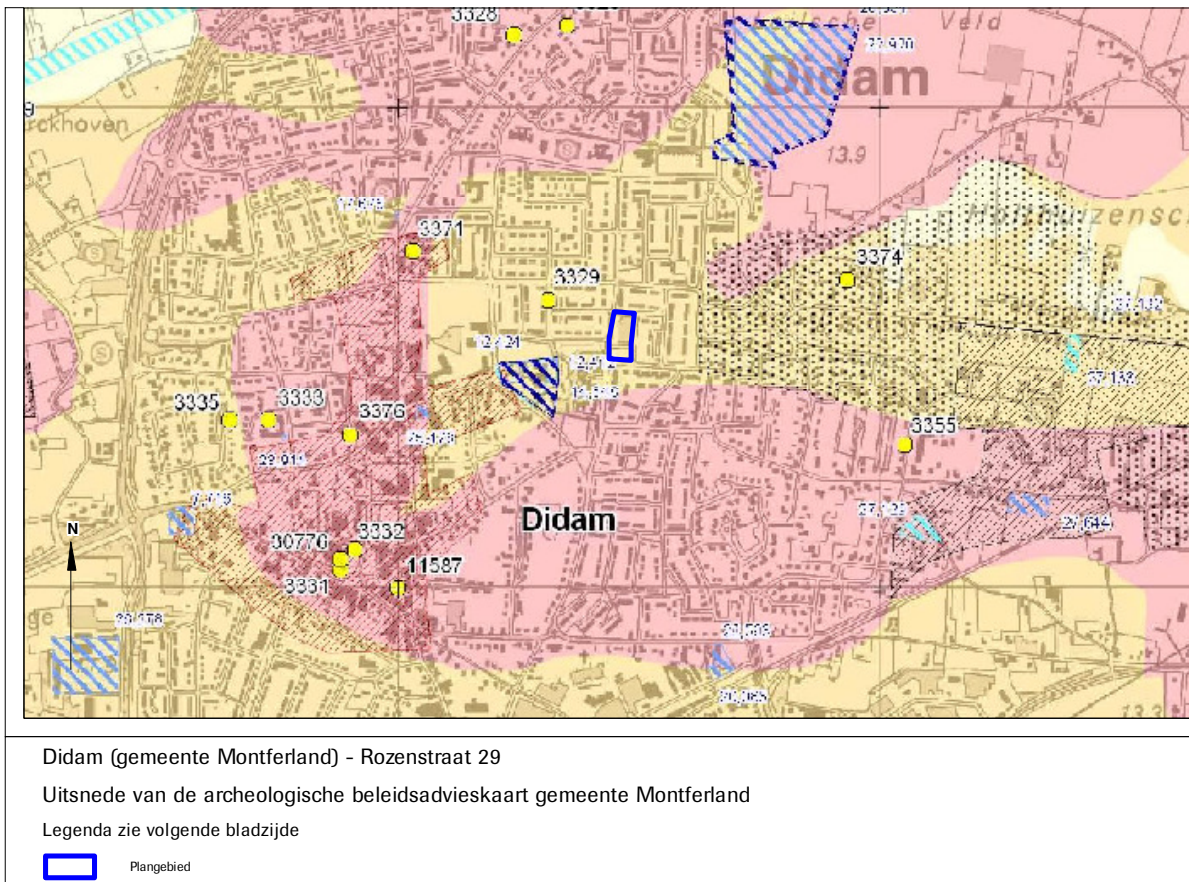
205554 / 438778

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Afb. 11

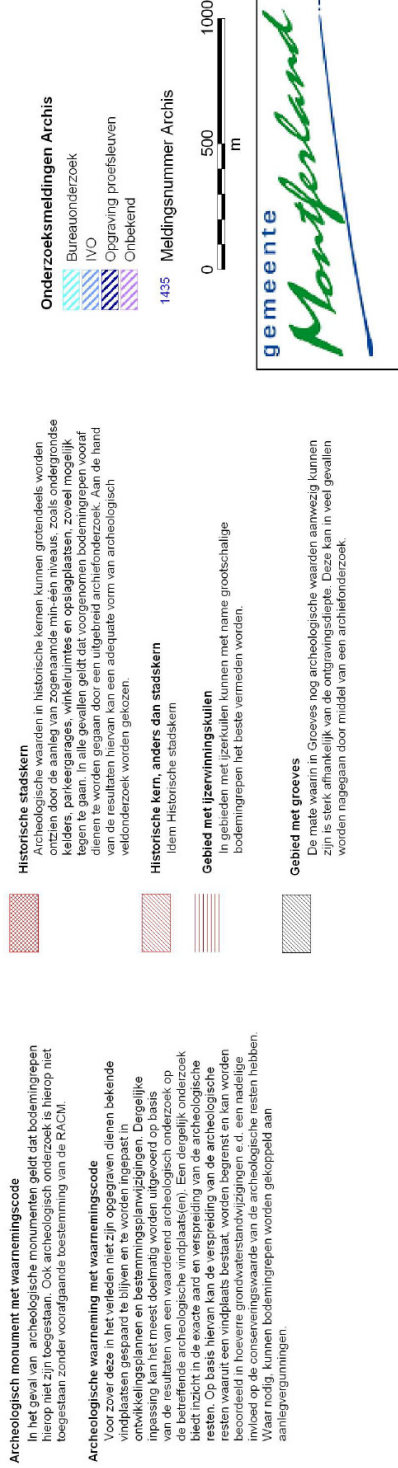

Archeologische verwachting, gaafheid en bekende vindplaatsen.

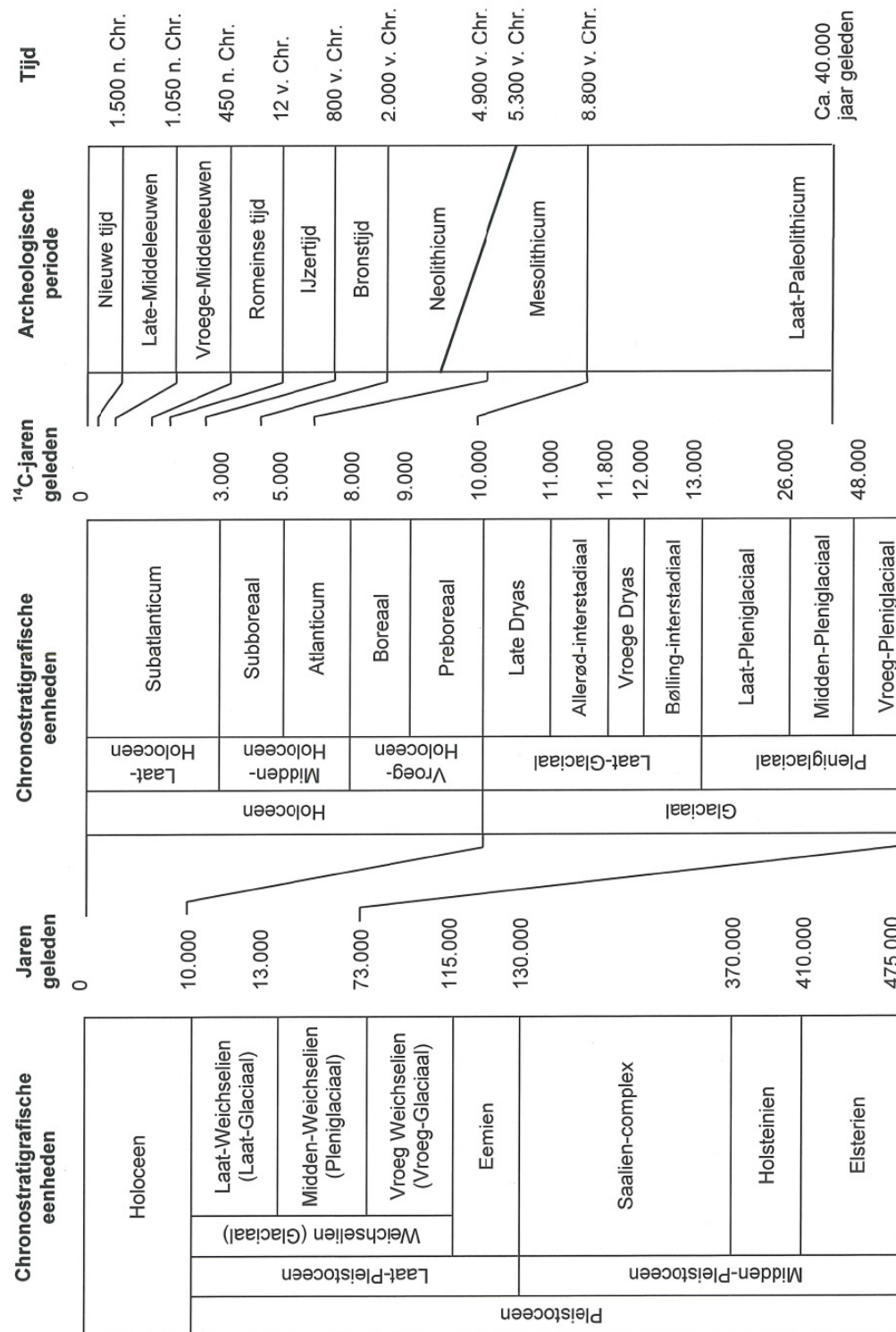
Legenda

Verwachting

- Hoge verwachting.
Bodem intact
- Hoge verwachting.
Bodem waarschijnlijk verstoord
- Middelmattige verwachting.
Bodem intact
- Middelmattige verwachting.
Bodem waarschijnlijk verstoord
- Lage verwachting.
Bodem intact
- Lage verwachting.
Waarschijnlijk diep aangetast

Bijlage 1 Archeologische en geologische perioden³⁸

³⁸ Overgenomen met toestemming van ARC bv

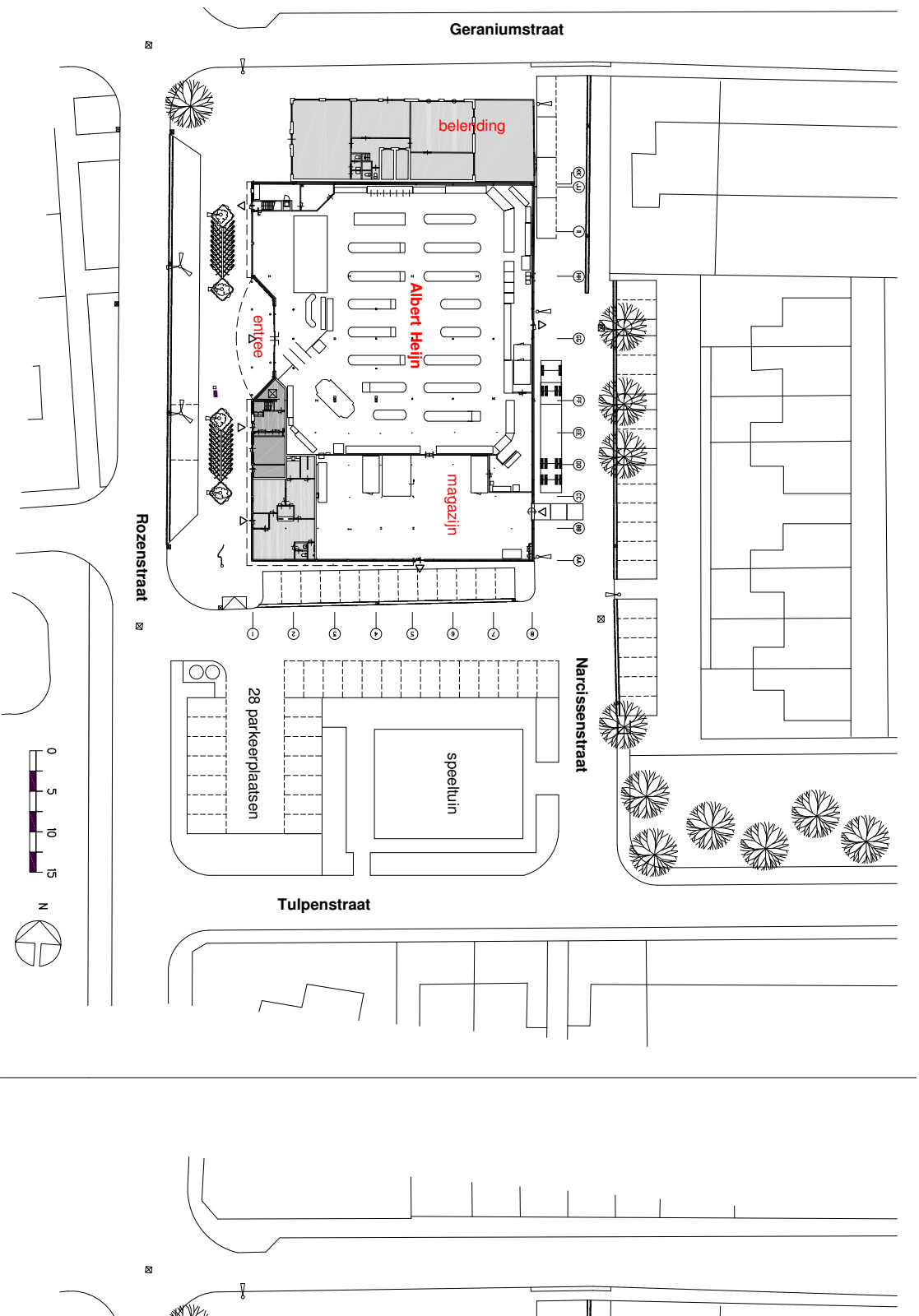
Bijlage 2a Huidige inrichting plangebied

bestaand situatie

De Albert Heijn in Didam is gelegen in een woonwijk , met woningen aan alle kanten. Samen met een caf  ter  a (inmiddels gesloten), een dierenartspraktijk en een Gall & Gall vormt het dus een klein soort wijkcentrum.

Door de belending en de dierenartspraktijk in te zetten is er uitbreiding mogelijk voor de Albert Heijn. Dit zal dan gebeuren door een ingrijpende verbouwing van de belending, of door een geheel nieuw deel te bouwen.

N.B.:
Terreinindeling zoals nu is weergegeven is gebaseerd op luchtfoto's en is ter illustratie, definitieve indeling en afmetingen dienen gecontroleerd te worden.

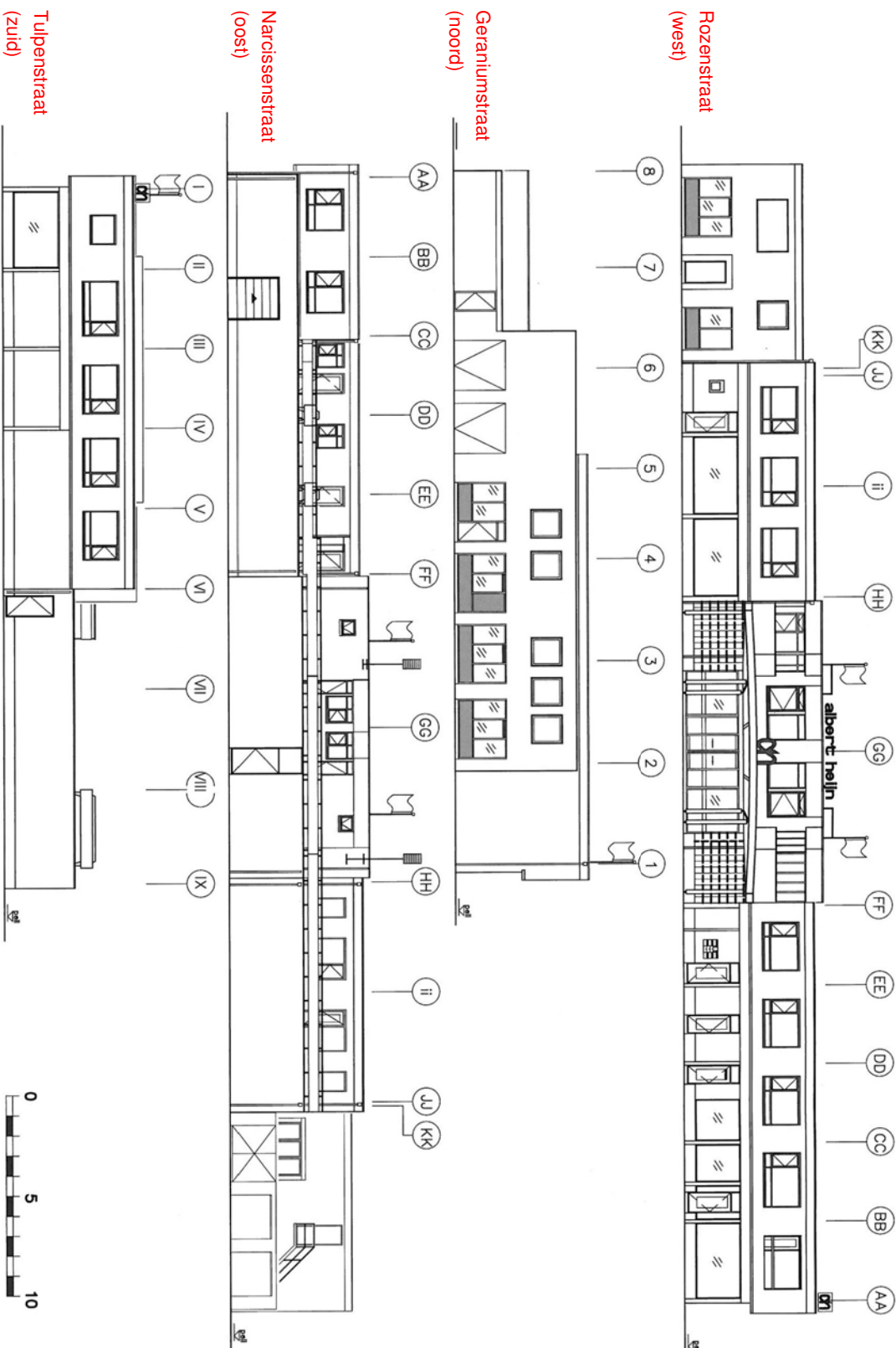

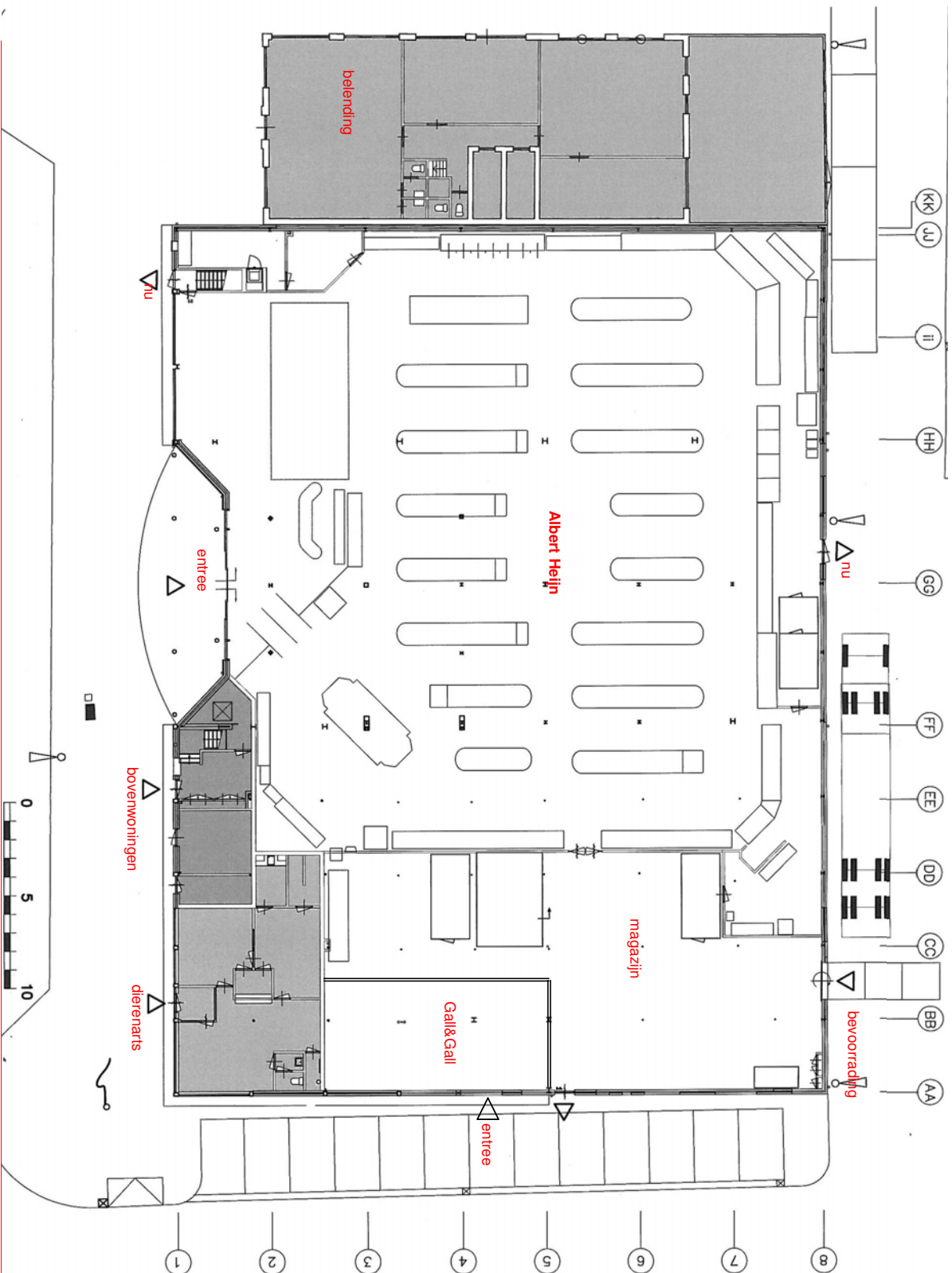
bestand situatie

De bestaande gevels zijn een optelsom van aanbouwen en verbouwen, in verschillende kleuren metselwerk en in verschillende stijlen.

De entree aan de Rozenstraat is 'versierd' met een grote luifel, wat duidelijk aangeeft waar je naar binnen kunt voor de Albert Heijn. Echter, deze gevel grenst niet aan het parkeerterrein, waardoor een niet optimale situatie ontstaat.

Verder zijn er veel aanpassingen geweest aan de verschillende gevels, waarvan de littenkens duidelijk zichtbaar zijn, bijvoorbeeld in de vorm van een andere kleur metselwerk.

bestand plattegrond begane grond

oppervlakten en meters

	bestand
verkoopoppervlak	ca. 1065 m ²
magazijn	ca. 240 m ²
sociale ruimten	ca. 24 m ²
Gall & Gall	ca. 73 m ²
belending	ca. 300 m ²

aandachtspunten

- RTMK niet meer van buitenaf bediend
- deel van de belending is een ommuurde tuin met aldaak

bestand

plattegrond verdieping

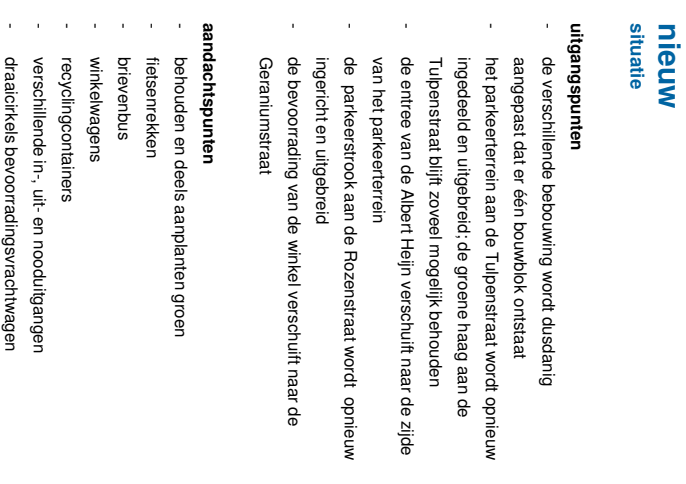
oppervlakten en meters

bestand	bestand
verkoopoppervlak	n.v.t.
magazijn	n.v.t.
sociale ruimten	ca. 240 m²
Gall & Gall	
belending	ca. 210 m²

aandachtspunten

—deel van de belending is een patio/tuin op de verdieping

Bijlage 2b Toekomstige inrichting plangebied

nieuw
plattegrond begane grond

uitgangspunten

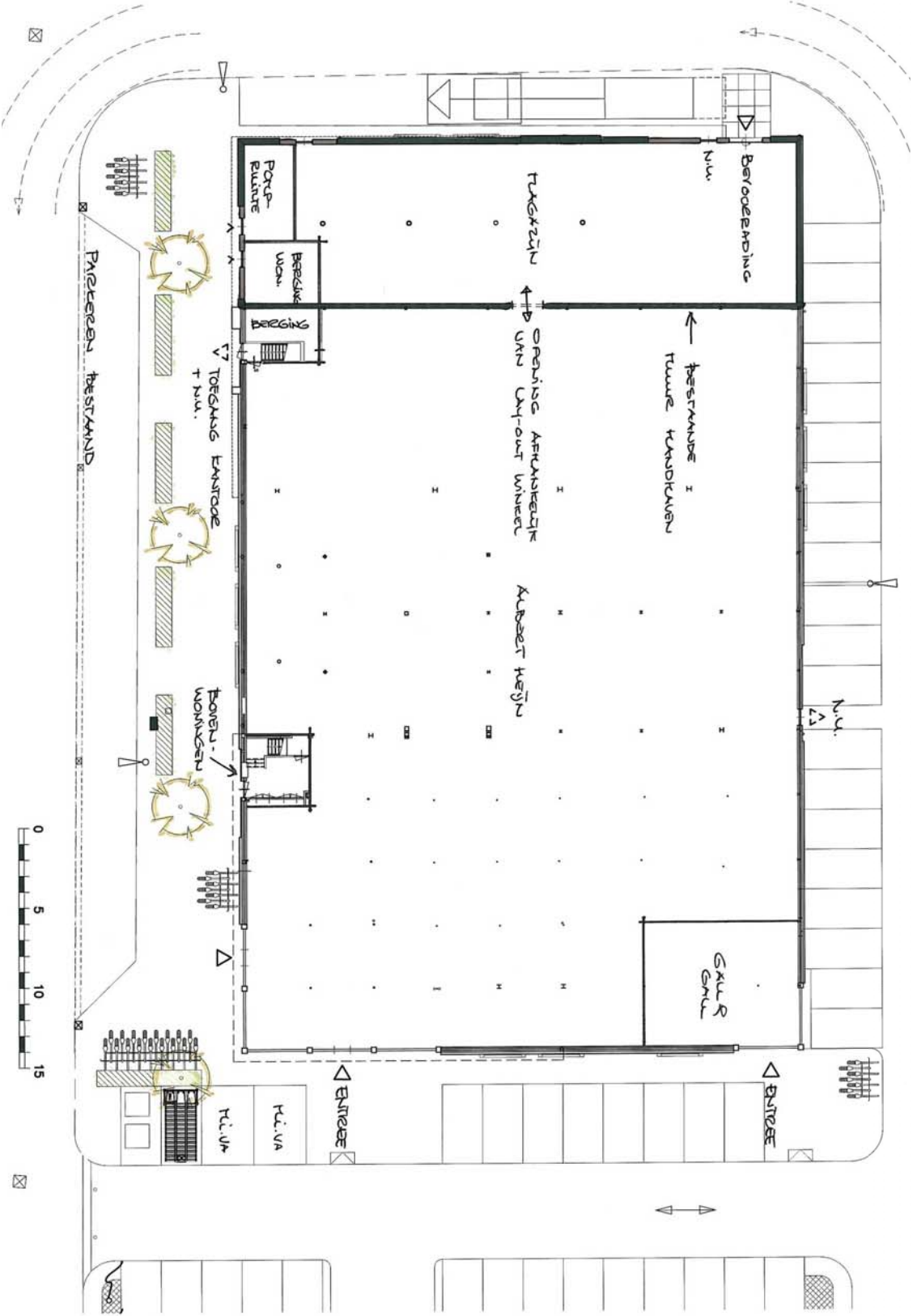
- de entree van de Albert Heijn verschuift naar de zijde van het parkeerterrein (hoek Rozenstraat en Tulpenstraat)
- de entree van de Gall & Gall verschuift naar de andere hoek (Narissenstraat en Tulpenstraat)
- de bergruimtes van de bovenwoningen verschuiven naar de nieuwbouw, naast de entree van de bovenverdieping
- er wordt uitgegaan van een volledige nieuwbouw naast het bestaande filiaal aan de Geraniumstraat

aandachtspunten

- verschillende in-, uit- en nooduitgangen in aansluiting op het terrein en de parkeervoorzieningen

	nieuw	norm
verkoopoppervlak	ca. 1480 m²	1450 m²
magazijn	ca. 315 m²	273 m²
sociale ruimten	ca. 17 m²	17 m²
Gall & Gall	ca. 73 m²	

(m²'s bij benadering en volgens NEN 2580 exclusief glaslijncorrectie)

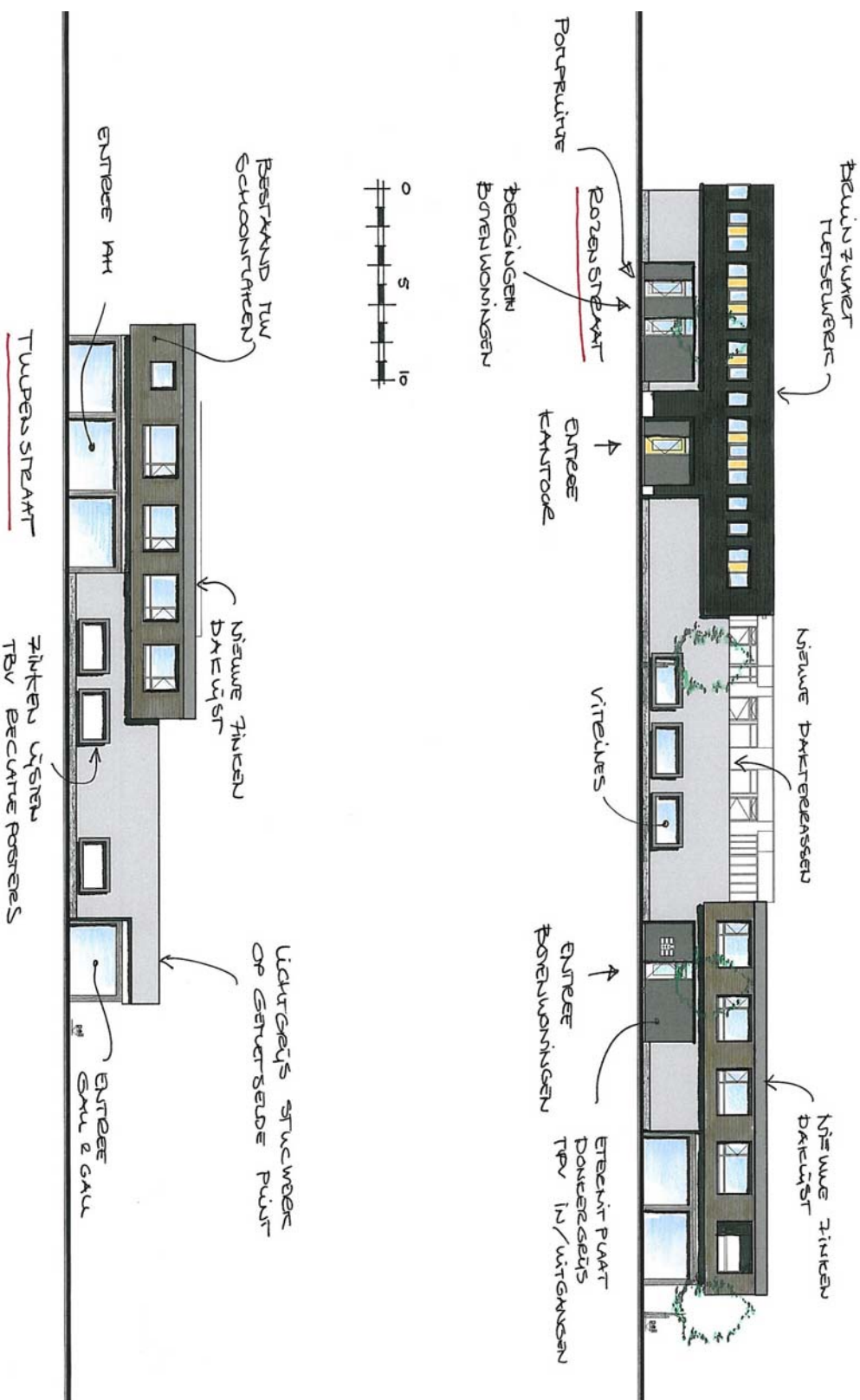

uitgangspunten

- de sociale ruimtes en het kantoor van de Gelders haxe Groep worden gescheiden
- benoed centrale trappenhuis
- herinrichting sociale ruimtes Albert Heijn in verband met vergoeding winkelopruwplak
- de bestaande lujel ter plaats van de bestaande entree vervalt en maakt plaats voor 2 dakterrassen
- er wordt uitgegaan van een volledige nieuwbouw naast het bestaande filiaal aan de Geraniumstraat

- nooduitgangen verdiepingen
- mogelijkheid uitbreiding kantoorruimte naar achtergevel over magazijn

[illegible]

nieuw

gevels Rozenstraat en Tulpenstraat

uitgangspunten

- de bestaande gevels van de bovenwoningen worden schoongemaakt en krijgen een nieuwe zinken dakrand
- begane grond wordt in zijn geheel ingepakt met nieuw sluitwerk
- ter plaatse van in- en uitgangen gebruik van vezelcement-platen
- lijsten en/of vitrinekasten op iedere gevel ten behoeve van reclame-uitingen
- bestaande gevel kantoordeel vervangen, inclusief kozijnen voor eenduidig beeld
- verschillende benadering gevels bovenwoningen en kantoren; wel beide in metselwerk
- (nood-)uitgangen voorzien van matglas in de deur en gewoon glas in het bovenlicht
- entrees Albert Heijn en Gall & Gall "ingekaderd"

aandachtspunten

- verschillende hoogtes verdiepingsspeil
- gelagtheid in de gevel met oversteken en terug liggende stukken
- de gevels zijn getekend uitgaande van nieuwbouw ter plaatse van de Geraniumstraat; een situatie met verbouwde gevels is NIET getekend

nieuw

Narcissenstraat en Geraniumstraat

uitgangspunten

- de gevel aan de Narcissenstraat wordt in zijn geheel voorzien van stucwerk vanwege verschillende reparaties in het verleden en verschillende gevelafwerking
- ter plaatse van in- en uitgangen gebruik van vezelcement-platen
- lijsten en/of vitrinekasten op iedere gevel ten behoeve van reclame-uitingen
- gevels worden verhoogd; borstwering voor de verschillende daken
- (nood-)uitgangen voorzien van magglas in de deur en gewoon glas in het bovenlicht

aandachtspunten

- verschillende hoogtes verdiepingspeil
- gelaaagdheid in de gevel met oversteken en terug liggende stukken
- de gevels zijn getekend uitgaande van nieuwbouw ter plaatse van de Geraniumstraat; een situatie met verbouwde gevels is NIET getekend

